

BÖLÜM 5

ÇOCUKLARDA EPİLEPSİ VE OKUL HEMŞİRELERİNİN YAKLAŞIMI

Suzan Ferhan ATAŞOĞLU¹
Suzan YILDIZ²

EPİLEPSİNİN TANIMI

Uluslararası Epilepsi ile Savaş Derneği (International League Against Epilepsy - ILAE) ve Uluslararası Epilepsi Bürosu (IBE) tarafından 2005 yılında yapılan tanıma göre; epilepsi, beynin değişik bölümlerinin yapısal veya fonksiyonel bozukluğu sonucunda epileptik nöbetler oluşturmak için zaman zaman ortaya çıkan kalıcı bir yatkınlık durumu olup, nöro-biyolojik, bilişsel, psikolojik ve sosyal sonuçları ile karakterize beyin fonksiyonlarındaki geçici ve yineleyici değişiklikleri kapsayan bir beyin bozukluğudur (Muro & Connolly, 2017).

Epilepsi, çocukluk döneminde oldukça sık görülen kronik hastalıklardan biridir. Bu durumda epilepsili çocukların önemli bir bölümünün uzun seneler, bir kısmının da yaşam boyu tedavisi gerekmektedir (Muro & Connolly, 2017).

Beyin, milyarlarca elektriksel ve kimyasal sinyallerle haberleşen nöronlardan oluşur. Epilepsili bir kişinin beyinde bulunan aşırı aktif sinir hücreleri, beynin normal faaliyetini bozan güçlü ve hızlı elektrik deşarj edebilir; nöbet sırasında, dört katına kadar çıkabilir. Bu durum, geçici olarak o kişinin davranışını, hareket etmesini, düşünmesini ya da hissetmesini etkileyebilir (Lang & ark., 2018).

1 Uzman Hemşire, Özel Açık Okulları, suzanferhan@gmail.com

2 Profesör, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, suzyil@istanbul.edu.tr

- Nöbeti tetikleyen faktörler konusunda hemşirenin uyanık olması gereklidir. Nöbet oluşumunu tetikleyen faktörler; epileptik ilaçların düzenli alınmaması veya eksik alınması, sıvı elektrolit dengesindeki bozukluklar, aşırı sıcak, hastalık (soğuk algınlığı, yüksek ateş, enfeksiyon, vb), uyku azlığı, çok fazla alkol alımı, reçetesiz ilaç, diğer reçeteli ilaçlar, enerji içecekleri veya bitkisel ilaçlar, yasa dışı uyuşturucuların kullanımı, fiziksel veya duygusal stres, kötü yemek alışkanlıkları, çok fazla kafein içilmesi, beyin bozuklukları (tüplü skleroz, serebral palsi, mental retardasyon, otizm ve nörofibromatozis), kadınlarda hormon dalgalanması gibi spesifik ya da non-spesifik faktörlerdir (Karaca & Durna, 2018; Lang & ark., 2018).
- Çocuğun nöbeti sırasında/sonrasında oluşabilecek acil durumlar karşısında eylem planı yapar, okul müdürüne bilgi verir. Nöbet sırasında kafa çarpmaları, yaralanma ve kırık vb durumlar ile nöbetin 5 dakikayı geçmesi durumunda aile ve okul yönetimi bilgilendirilerek, çocuğun hastaneye götürülmesi için ambulans çağrılır (Yıldız, 2003).

KAYNAKÇA

- Acaroğlu, G. ve Yılmaz, E. (2016). Epilepsili Hastalarda İlaç Uyumunun Yaşam Kalitesine Etkisi. *Epilepsi*, **22** (1), 17-25. Doi: 10.5505/epilepsi.2016.36449
- Adadoğlu, Ö. ve Oğuz, S. (2016). Epilepsi ve Öz Yönetim. *Epilepsi*, **22** (1), 1-4. Doi: 10.5505/epilepsi.2015.76588
- Aileler İçin Epilepsi Rehberi. (2012). Çocuk Nörolojisi Derneği, 3-40.
- Akdağ, G., Algin, D. İ. ve Erdinç, O. (2016). Epilepsi. *Osmangazi Tıp Dergisi*, **38** (1), 35-41. Doi: <http://dx.doi.org/10.20515/otd.88853>
- Aktekin, B., Ağan, K., Arman, F., Aslan, K., Aykutlu, E., Baklan, B. ve ark. (2007). Epilepsi Rehberi. Editör: Bingöl. C. A. Türk Nöroloji Derneği Epilepsi Çalışma Grubu. *Epilepsi*, **18** (1), 26-38.
- Aktaş, Ö. N. (2005). Öğretmenlerin Epilepsi, Diyabet ve Astımı Olan Çocukların Acil Durumlarına Yönelik Yaklaşımları. *İstanbul Üniversitesi F.N.H.Y.O. Dergisi*, **13** (55).
- Altuntaş, S. ve Baykal, Ü. (2012). Okul Hemşirelerinin İş, İş Ortamı, Rol ve Sorumluluklarına Yönelik Görüşleri. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, **9** (1), 43-50.

- American Epilepsy Society. (2014). *Basic Mechanisms Underlying Seizures and Epilepsy*.
- Anderson, P. (2016). New ILAE Classification System for Seizures. *Medscape Nurses*.
- Arıhan, S. K. (2006). Tarih Boyunca Epilepsi. İçinde Kahya, E., Şar, S., Ataç, A. ve Mazıcıoğlu, M. (Editörler). *IX. Türk Tıp Tarihi Kongresi Bildirileri, XXIV. Gevher Nesibe Tıp Günleri Kayseri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım; 285-297.
- Ayaz, S. (2014). İlköğretim Öğretmenlerinin Okul Sağlığı Hemşireliğine İlişkin Görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 42-52.
- Bekiroğlu, N., Özkan, R., Gürses, C., Arpacı, B. ve Derwent, A. (2004). A Study on Awareness and Attitude of Teachers on Epilepsy in Istanbul. *Seizure*, **13**, 517-522. Doi: <https://doi.org/10.1016/j.seizure.2003.12.007>
- Berg, A. T. ve Millichap, J. J. (2013). The 2010 Revised Classification of Seizures and Epilepsy. *Review Article*, **19** (3), 571-597.
- Birbeck, G. L. (2010). Epilepsy Care in Developing Countries: Part I or II. *Epilepsy Curr*, **10** (4), 75-9. <https://doi.org/10.1111%2Fj.1535-7511.2010.01362.x>
- Boer, H. M., Mula, M. ve Sander, J.W. (2008). The Global Burden and Stigma of Epilepsy. *Epilepsy & Behavior*, **12**, 540-546. Doi: 10.1016/j.yebeh.2007.12.019
- Brodie, M. J., Zuberi, S. Z., Scheffer, I. E. ve Fisher, R. S. (2018). The 2017 ILAE Classification of Seizure Types and The Epilepsies: What Do People With Epilepsy and Their Caregivers Need to Know? *Epileptic Disord*, **20** (2), 77-87. Doi: 10.1684/epd.2018.0957
- Çelik, S. (2008). *İdiopatik Jeneralize Epilepsili Hastalarda Talamik Volumetri ve MR Spektroskopik İncelemeler. (Uzmanlık Tezi)*. İstanbul.
- Doğan, Ş.A. ve Yılmaz, E.A. (2017). Epilepsi Tanısı Alan Adölesanların Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları ve Etkileyen Faktörler. *Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi*, **6** (2), 83-90.
- Duncan, J. S., Sander, J. W., Sisodiya, S. M. ve Walker, M. C. (2006). Adult Epilepsy. *The Lancet*, **367**, 1087-1100.
- Epilepsy Foundation. (2014). Epilepsy & My Child Toolkit, 5-49.
- Erbey, F. (2005). Kompleks Parsiyel Epilepsili Hastalarda Klinik ve Psikososyal Prognoz. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı. Uzmanlık Tezi. T.C. Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi, Adana (Danışman: Prof. Dr. Vildan Baytok).
- Erşahin, Y. (2007). Çocuklarda Epilepsi Cerrahisi. *Türkiye Klinikleri J Pediatr Sci*, **3** (1), 36-41.
- Eşkan, E. (2008). Tarihte Epilepsi ve Epileptolojinin Kısa Tarihçesi. İçinde Bora, İ., Gürses, C. (Editörler). *Epilepsi*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.
- Fazlıoğlu, K., Hocaoglu, Ç. ve Sönmez, F. M. (2010). Çocukluk Çağı Epilepsisinin Aileye Etkisi. *Psikiyatriye Güncel Yaklaşımlar*, **2** (2), 190-205.
- Fostering Epilepsy Care in Europe. (2015). Epilepsy Out of the Shadows. Netherlands, 4-73.

- Görgülü, Ü. ve Fesci, H. (2011). Epilepsi ile Yaşam: Epilepsinin Psikososyal etkileri. *Göztepe Tıp Dergisi*, **26** (1), 27-32. Doi: 10.5222/J.GOZTE-PETRH.2011.27
- Güven, Ş. T. ve İşler, A. (2014). Epilepsi Hastalığı Olan Çocuklarda Nöbete İlişkin Öz-Yeterliğin Hastalık Yönetimi Açısından Önemi. *Epilepsi*, **20** (3), 103-106. Doi: 10.5505/epilepsi.2014.92905
- Güven, Ş. T. ve Dalgıç, A. İ. (2017). Epilepsi Hastalığı Olan Çocuklarda Kullanılan Antiepileptik İlaçlar ve İlaç Yönetiminde Hemşirelik Yaklaşımının Önemi. *Uluslararası Hakemli Hemşirelik Araştırmaları Dergisi*, (9), 188-207.
- Hocaoglu, Ç. ve Köroğlu, A. (2011). Childhood Age Epilepsy and Family. İçinde *Epilepsy in Children - Clinical and Social Aspects*, Dr. Zeljka Petelin Gadze (Ed.), *InTech*. Doi: 10.5772/17425
- Karaca, A. ve Durna, Z. (2018). Epilepsi Hastasına Psikososyal Destek. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, **7** (1), 218-225.
- Ko, Y.D. (2016). Epilepsy and Seizures. *Medscape*.
- Lang, P., Allen, R., Brady, D., Harrington, M., Gibson, R., McCrickard, N. ve Hudec, P. (2018). Be Smart About Epilepsy. *Epilepsy Association*.
- Muro, V. M., Connolly, M.B. (2017). Epileptik Nöbet ve Epilepsilerin Sınıflandırılması. İçinde Gross, R. A. ve Mink, J. W. (Seri Editörler). Miller, J.W. ve Goodkin H.P. (Ed). Erdinç, O.O. (Çev. Ed). *Pratikte Nöroloji*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.
- National Institute for Health and Clinical Excellence (NICE Clinical Guideline 137). (2012). The Epilepsies: The Diagnosis and Management of the Epilepsies in Adults and Children in Primary and Secondary Care.
- Nikitidou, L. (2013). Neuropeptides and Neurotrophic Factors in Epilepsy: Seizure Suppressant Actions of VEGF, NPY and Galanin. *Neurology, Lund*.
- Özcan, C., Kılınç, S. ve Gülmez, H. (2013). Türkiye’de Okul Sağlığı ve Yasal Durumu. *Medical Journal*, **13** (2), 71-81.
- Özer, Z., Bölüktaş, R., P. (2017). Epilepsi Hastalarında Yaşam Kalitesi. *Türkiye Klinikleri J Intern Med Nurs-Special Topics*, **3** (3), 176-82.
- Pan American Health Organization WHO. (2011). Strategy and Plan of Action on Epilepsy.
- Pennington, N. ve Delaney, E. (2008). The Number Of Students Sent Home by School Nurses Compared to Unlicensed Personnel. *J Sch Nurs*, **24** (5), 290-7.
- Pérez, E. B. (2012). Epilepsy And Related Psychiatric Conditions. In Rey J.M. (ed), *IACAPAP e-Textbook of Child and Adolescent Mental Health*.
- Reuber, M., Schachter, S. C., Elger, C. E. ve Altrup, U. (2012). *Açıklamalı Epilepsi*. Erdinç, O. O. (Çev. Ed). İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.
- Reyace, H., Kaheri, S. ve Sharifzadeh, G. (2014). Teacher’s Knowledge about Epilepsy. *Journal of Nursing and Midwifery Sciences*, **1** (1), 27-32. Doi: 10.18869/acadpub.jnms.1.1.27

- Serdaroğlu, A. Ozkan, S., Aydın, K., Gucuyener, K., Tezvan, S. ve Aycan, S. (2004). Prevalence of Epilepsy in Turkish Children between the Ages of 0 and 16 Years. *J Child Neurol*, **19** (4), 271.
- Şahin, N.E. ve Aslan, F. (2017). Öğretmenlerin Kronik Hastalığı Olan Öğrencilere İlişkin Görüşleri. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, **6**(3), 35-40.
- Şenol, M.G., Gün, İ. ve Saraçoğlu, M. (2011). Hasta Bakış Açısı: Epilepsi Hakkında Bilgi ve Anlayış. *Nobel Medicus*, **19** (7), 94-101.
- Tatum, O.W., Kaplan, W.P. ve Jallon, P. (2009). Epilepsy A to Z. A Concise Encyclopedia. (2. Baskı), Demos Medical Publishing.
- T.C. Sağlık Bakanlığı. (2008). Sağlık Hizmetlerinde Okul Sağlığı Kitabı. İçinde Özcebe, H., Ulukol, B., Mollahaliloğlu, S., Yardım, N., Karaman, F. (Editörler). *Epilepsi*. Ankara: Yücel Ofset Matbaacılık; 223.
- Tuan, N. A. (2010). Epidemiology and Care of Epilepsy in Vietnam. Karolinska Institutet.
- Üstündağ, S. (2015). *Epilepsili Çocuğu Olan Ailelere Verilen Psikoeğitimin Etkinliğinin İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi)*. Düzce Üniversitesi, Sağlık Bilimler Enstitüsü- Hemşirelik Ana Bilim Dalı.
- WHO China Report Binnenwerk. (2009). A Global Campaign Against Epilepsy. Epilepsy Management at Primary Health Level in rural China: WHO/ILAE/IBE Demonstration Project; 8-31.
- Yeni, S. N. (2008). Epilepsi İnsidansı, Prevalansı ve Risk Faktörleri. İçinde Bora, İ., Gürses, C. (Editörler). *Epilepsi*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri
- Yıldız, H. (2003). *İlköğretim Öğretmenlerinin Epilepsi ve Astım Konusundaki Algıları ve Kısa Süreli Bilgilendirmenin Epilepsi Algısına Etkisi (Yüksek Lisans Tezi)*.
- Zararsız, M. (2009). *Epilepside Güvenliğin Sağlanmasına İlişkin Çocuğa ve Ebeveynlere Verilen Eğitimin Etkinliğinin Değerlendirilmesi (Yüksek Lisans Tezi)*. Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü- Hemşirelik Anabilim Dalı.